
SERBIAN SPIRITUAL REVIVAL WEEK
XXI

**THE MIDDLE AGES
IN SERBIAN SCIENCE,
HISTORY, LITERATURE
AND ARTS
V**

SYMPOSIUM
DESPOTOVAC–MANASIJA, August 17–18, 2013

Editorial Board

*Zlata Bojović, PhD (Belgrade, Serbia); Pavle Dragičević,
MA (Banja Luka, Republic of Srpska); Ekaterina Yakushkina, PhD
(Moscow, Russia); Gordana Jovanović, PhD (Belgrade, Serbia);
Radoslava Stankova, PhD (Sofija, Bugarska); Rada Stijović, PhD
(Belgrade, Serbia); Jelica Stojanović, PhD (Nikšić, Montenegro);
Ljiljana Stošić, PhD (Belgrade, Serbia) and
Wolfgang Steininger, PhD (Graz, Austria)*

Editor-in-Chief
GORDANA JOVANOVIĆ

DESPOTOVAC
2014

ДАНИ СРПСКОГА ДУХОВНОГ ПРЕОБРАЖЕЊА
XXI

**СРЕДЊИ ВЕК У СРПСКОЈ
НАУЦИ, ИСТОРИЈИ,
КЊИЖЕВНОСТИ
И УМЕТНОСТИ**

V

НАУЧНИ СКУП
ДЕСПОТОВАЦ–МАНАСИЈА, 17–18. АВГУСТ 2013

Редакција

*др Злаїна Бојовић (Београд, Србија), мр Павле Драгичевић
(Бања Лука, Република Српска), др Екајерина Јакушкина
(Москва, Русија), др Гордана Јовановић (Београд, Србија),
др Радослава Сїанкова (Софија, Бугарска), др Рада Сїијовић
(Београд, Србија), др Јелица Сїојановић (Никишић, Црна
Гора), др Љиљана Сїошић (Београд, Србија) и др Волфганг
Шїајнингер (Грац, Аустрија)*

Главни уредник
ГОРДАНА ЈОВАНОВИЋ

ДЕСПОТОВАЦ
2014

Издаје
Народна библиотека „Ресавска школа“

За издавача
Драгана Милутиновић Симић

Рецензенти
др Злата Бојовић (Београд, Србија)
др Гордана Јовановић (Београд, Србија)
др Рада Стијовић (Београд, Србија)
др Љиљана Стошић (Београд, Србија)

САДРЖАЈ

СРЕДЊИ ВЕК У СРПСКОЈ НАУЦИ, ИСТОРИЈИ, КЊИЖЕВНОСТИ И УМЕТНОСТИ V

Гордана Јовановић (Београд): Ангорска битка и деспот
Стефан Лазаревић
7

Јелка Ређеј (Нови Сад): Три скока Милоша Обилића
21

Злајна Бојовић (Београд): Немањићи у дубровачким аналима
и хроникама
27

Рада Сјицијовић (Београд): Географска терминологија
у Раваничкој повељи кнеза Лазара
37

Борђе Перић (Београд): Псалми у Деспотовим делима *Надгробно
ридање* и *Слово љубве* и псалтир деспота Стефана и господина Вука (III)
55

Александар Јаковљевић (Београд): Трг Орашје код манастира Ресава,
XV–XVI век
77

Живојин Андрејић (Рача–Крагујевац): Реконструкција метоха цркве
Свете Тројице деспота Стефана у Ресави
91

Радомир Ракић (Београд): О ширем канону Старога завета –
деветероканонске књиге као саставни део Библије на српском
121

Зоран Ранковић (Београд): О богослужбеном језику Српске
православне цркве
135

Љиљана Сјиошић (Београд): Византијско злато и барокна позлата
141

Владан Јовановић (Београд): Поглед на главне етапе развоја српске
војне терминологије
161

Десанка Сѣамайовић (Београд): Милосав Здравковић Ресавац – добротвор и ктитор манастира и црква у Ресави
185

Миле Сѣанић (Београд): Школа у Манасији 1842. и једна полемика из друге половине XIX века
201

Миљивоје Сѣасић (Београд): Свети Сава у српској књижевности за децу (Светлана Велмар-Јанковић и Милован Витезовић)
215

Драгана Радовановић (Београд): Оглед из теренске бележнице ресавског краја (коментар уз транскрипт)
233

Марина Сѣасојевић (Београд): Из топонимије ресавског краја – ојконими данас са освртом на старије изворе
247

П р и л о г

Рада Сѣицијовић (Београд): Инструментал у говору Горње Ресаве – наслеђе и иновације
267

Б и б л и о г р а ф и ј а

Силвана Цакић (Деспотовац): Библиографија научних скупова са Дана српскога духовног преображења, Деспотовац, 1993–2012. године
277

С е ћ а њ а

Злаџа Бојовић (Београд): Мирослав Пантић (9. јул 1926 – 16. септембар 2011)
327

Јелка Ређеј (Нови Сад): Мирослав Пантић или посвећеност науци о књижевности
333

Х р о н и к а

Санела Симић (Деспотовац): Хроника XXI Дана српскога духовног преображења
339

Драгана Радовановић
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ОГЛЕД ИЗ ТЕРЕНСКЕ БЕЛЕЖНИЦЕ РЕСАВСКОГ КРАЈА (коментар уз транскрипт)*

У раду се даје транскрипт теренског записа из ресавског села Плажане. Имајући у виду балканизацију косовско-ресавских говора и раније дијалектолошке налазе с подручја Ресаве, износе се и поједина фонетска, морфолошка и морфосинтаксичка запажања.

Кључне речи: косовско-ресавски дијалекат, ресавски говори, говор села Плажане, транскрипт дијалекатског текста, фонетика, морфологија.

У дијалектолошкој литератури (посебно у њеним синтетичким прегледима), ресавски говор одређен је као северни поддијалекат косовско-ресавског дијалекта,¹ а подробнија истраживања подручја обављена су средином шездесетих година XX века.²

Рачунајући на феномен балканизације косовско-ресавских, уз то и на чињеницу да су претходна дијалектолошка истраживања на ресавском терену вршена пре педесетак година, постоје оправдани разлози дијалектолога за поновно враћање овом подручју. Новим истраживањима и осавременењем методологијом училе би се даље тенденције у развоју ресавског говора.

Овом приликом огледно се презентује извод из транскрипта теренског записа из горњоресавског села Плажане, с намером да се покаже да ли је и у којој је мери говор Плажана захваћен процесом балканизације или пак, с друге стране, можемо очекивати наносе из

* Рад је настао у оквиру пројекта *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора*, који финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

¹ П. Ивић, *Српски дијалекти и њихова класификација*, прир. Слободан Реметић, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Нови Сад, стр. 63–96.

² А. Пецо, Б. Милановић, *Ресавски говор*, Српски дијалектолошки зборник XVII, Београд, 1968, стр. 241–367.

стандардног система. Дијалекатски текст који доносим уједно је и допуна ранијим сличним транскрипцијама са овог терена. Наиме, пункт је обухваћен Пециним и Милановићевим истраживањем, али је транскрипт текста у њиховој студији изостао.

Разговор је вођен у Плажану (Деспотовац) у кући информатора Драгославе Милосављевић (рођ. 1920). У њему је учествовао и припадник средње генерације, саговорник добро познат информаторки, с којим је у комшијским и даљим кумовским односима. Део транскрипта заправо је и сам њихов дијалог.³

Из фонетске проблематике

1. Опште је познато да је у говорима са старом акцентуацијом дошло до померања кратких акцената са отворене али и затворене ултимае, а да у многим говорима овог типа ни медијална позиција није остала у потпуности стабилна.⁴

Према ранијим налазима, ресавски говор уклапа се у општу дијалекатску слику северног поддијалекта К-Р дијалекта. Начелна је констатација да овај говор недоследно чува старију акцентуацију, о чему сведоче акценатска померања. Преношења су метатаксихког или метатонијског карактера. У појединим селима регистрована је појава кановачког и експираторног акцената. Поста акценатске дужине су овом терену непознате, а процес скраћивања пре акценатских дужина је у току.⁵

У анализираном корпусу (у говору оба саговорника) краткосилазни акценат на последњем отвореном слогу бележен је у енклизи (*ф̄а̄л̄а̄ ӣӣ, сес̄т̄ир̄е̄ сам*); а на последњем затвореном слогу може се чути у прилошким речима и речима страног порекла (*дан̄ас̄; музика̄н̄ӣ*), али и у речима у којима долази до скраћења пре акценатске дужине (*нар̄од̄*). У медијалној позицији овај је акценат у знатној мери стабилан било да му претходи дуги (*ӣен̄з̄ӣјӯ, а̄р̄мӣјӯ, ӣр̄ек̄д̄в̄цӣ, ӣр̄оз̄д̄рӣ, вез̄ив̄а̄лӣ, ж̄ив̄елӣ, сл̄аж̄а̄лӣ, Ро̄ђ̄е̄ва̄ц̄, Пла̄ж̄а̄не̄*) било кратки слог (*ос̄т̄ар̄е̄ла̄, рад̄ӣо̄, ӣрег̄ов̄д̄рим̄, исел̄илӣ, изм̄е̄ст̄ӣо̄, ӣрес̄е̄ле̄, ћера̄м̄ӣда̄, нед̄е̄ља̄ма̄, ун̄ӯцӣ, дир̄ек̄т̄ор̄* и др.). Дугосилазни акценат показује стабилност и у финалном отвореном (*вр̄е̄д̄ӣ, ис̄е̄ч̄ӯ, Ср̄б̄е̄, свей̄ӣ, даск̄е̄, ӣше̄б̄е̄, чий̄а̄, зов̄е̄, сед̄ӣ, не см̄е̄, нем̄б̄, он̄ӯ, ова̄, ӣа̄к̄д̄*) и затвореном слогу (*вод̄б̄м̄, секрет̄ӣар̄, факул̄т̄ет̄ӣ, ӣас̄ӯљ̄, кро̄м̄ӣр̄, ис̄ле̄ӣе̄ш̄, иза̄ӣк̄а̄ш̄, ова̄ј̄, одоз̄г̄ор̄*), као и у

³ Информатори су у дијалекатском тексту обележавани ознакама И1 и И2.

⁴ За детаљан преглед прозодијске проблематике косовско-ресавских и смедеревско-вршачких говора в. Ж. Бошњаковић, *Фонетске особине говора источног Шумадије*, Српски дијалектолошки зборник LX, Београд, 2008, стр. 29–101.

⁵ Уп. А. Пецо, Б. Милановић, *нав. дело*, стр. 299–300; и М. Спасојевић, *О акценту варијетета Велики Појовић*, Зборник радова Филозофског факултета у Приштини. Посебно издање посвећено проф. М. Вукићевићу, Косовска Митровица, 2009, стр. 495–507.

медијалној позицији (*йродāvнице, кудељеке, швалёрке, нарѣдимо, намѣсим, йокаџе, д-уйройāсѣи, йовѣжемо, седѣња, залѣваш, йокојни; йōвојнице*).

У говору информатора померање краткосилазног акцента у највећем броју примера извршено је у метатаксичком духу (уп. пр. *мѡју, жѣна, сѣсѣра, жѣвоѣ, йдем, дѣѣац, дѡшли, йдишла, изѣшла, гредѣша, ис-йѣкли, мѣѣнули* и сл.; уп. и пр.: *ћерку*). Приметно је такође и скраћивање дугих акцената у примерима: *рѣдник, мѣнем, йѣѣи, знѣм* и сл.⁶

Међутим, у појединим примерима забележен је експираторни акценат (*једанѣѣи, йѣако, жѣну, другѣчије* и др.).⁷ Према ранијим налазима експираторни акценат потврђен је у околини Свилајнца, а појава се везује за дуги слог. Притом, Пецо и Милановић истичу да је горњоресавски крај природно остао по страни.⁸ Уз све ово, нису непознати ни примери у којима је реализовано метатонијско преношење *жѣвео, слѣжали, Плажсане, йрѣђиѣе, йрѣдем йрѣсолац, нѣрод* и сл. Спорадично у Плажану, али нешто чешће у другим горњоресавским селима забележени су примери типа *лѡнац*.⁹ Факултативну појаву кановачког дужења најпре бележе Пецо и Милановић, а потом овакав акценатски лик потврђују и знатно каснија испитивања Марине Спасојевић у горњоресавском селу Велики Поповић. Притом само констатује постојање дугоузлазног акцента на некада кратком слогу, а појаву експлицитно не назива кановачким дужењем.¹⁰

2. Иако у говору старијег информатора претежу екавски ликови (*йреговѡрим, осѣарѣла, гредѣша, мѣне слѣва, препѣше Срѣѣе, дѣла унѣке, свѣма* и сл.), има потврда икавизама (*нѣје, мѣни*). Наравно, оваково стање уклапа се у горњоресавску дијалекатску скицу.

Из морфолошке йроблемаѣшке

1. У именичкој промени у говору информатора осврнућу се на следеће детаље. Женска лична имена тип *Милева, Јасмина* у вокативу

⁶ Уп. М. Спасојевић, *нав. дело*, стр. 499, 503.

⁷ Да ли је заиста реч о експираторном акценту, прецизније би показала фонолабораторијска мерења. До таквих истраживања, засад и 'голим слухом' приметно је да и на прозодијском плану у ресавски говор продиру балканистичке карактеристике.

⁸ А. Пецо, Б. Милановић, *нав. дело*, стр. 299.

⁹ За неку општију констатацију, мислим да би било неопходно сагледати обимнији корпус, који би показао да ли се дужење везује само за одређене лексеме, по том да ли се ради о дужењу пред сонантима или је пак реч о аналошким уопштавањима акцената из зависних падежа.

¹⁰ Уп. А. Пецо, Б. Милановић, *нав. дело*, стр. 299–300; и М. Спасојевић, *нав. дело*, стр. 498.

имају наставак *-о*: *Милѣво*, немѠ да ми мљѣцкаш, *Јасмино*, прѣђите; и: *ДрагѠслава*, немѠ.

У инструменталу једнине именица мушког и средњег рода ова информаторка чува наставак *-ем* и иза меких и иза тврдых основинских сугласника: *йшла сам са Ѡцем*; а шта ћемо уз *тѠм качамѠкем* да јѣдемо, седне *с МилѠрадем*, клѠли *йѠсѣм*. Приметан је продор поред аналитичких форми: *дѠбар пријатељ с мѠјега брайѠа*, *јѠ с ѠѠга ПѠвла*, Ѡна се *с дирѣкѠора* знѠ. Највише је примера у којима се у акузативу множине среће наставак *-и*: *ймам унѠци*, *свѣ сѠд на шѣйѠйѠви* йде, претйсномо онй *снойѠви*, *везивѠли снойѠви*, *намѣсти онй сѣйѠбови*, Ѡнда сам *ћйлими* ткѠла. Према тумачењу проф. Ивића, овде се ради или о ширењу аналитичких форми или о континуанту наставка јери у акузативу множине именица мушког рода *о*-основа, који је старији од наставка *-е*; или се уопштавањем *-и* мушки род придружио женском и средњем роду, у којима је акузатив једнак с номинативом.¹¹ Спорадично су бележени и примери: *кѠпйли йлѠцеве*, *дѠбили сѣйѠнѠве*. Пецо и Милановић третирају ову појаву као аналитизам и указују на то да би у будућности ипак требало очекивати ширење стандардног акузативног облика.¹²

Правилна је дистрибуција множинских форманата *-ов/-ев*: *шѣйѠйѠви*, *снойѠви*, *сѣйѠбови* према *йлѠцеви*. Забележена су и два примера множине без проширења: *овй вѠци*; Ѡнда сам *ћйлими* ткѠла. У творби збирних именица од именица средњег рода потврђен је само наставак *-ићи*: *бйли ћебйћи* имѠли и *овй мѠшки тѣелйћи*, *нѣма сѣйѠклийћи* на прозори. Именица *леб* јавља се форми: *сабѠјле за леба*, и у њѠ се пѣкло *леба*, *леба* смо делили *леба зѠјмимо* и сл. Уместо генитива множине јавља се генитив једнине: *десеѣ деѣеѣа*, *девеѣ године*. У дативу и локативу једнине именица *а*-промене доминира наставак *-е*: *йѠ сѠбе*, *дѠла унѠке*, *ШѠна у колѣвке*, да препйше *Србѣ*, а што да дѠ *Србѣ*. Информаторима нису непознате ни форме датива и локатива са наставком *-и*: *кажи тѠ Вѣсни* да те чѠје, *йѠ мѠјци* Ѡтац.

2. Из заменичко-придевске промене издвојено је такође неколико црта. Уочљиви су примери који показују недоследну екавску замену јата у дативу једнине личне заменице за 1. и 2. лице: *ја йѣбе* причам, *ѣво йѣбе* пѠре, *Ѡћеш ти мѣне* да дѠш; поред: *није бйло лѠше* ни *мѣни*, а не стѠлно *мѣни*. У инструменталу једнине ова информаторка доследно употребљава косовско-ресавски облик *с моном*. Занимљиви су примери, ако није деконцентрација: *прѣ њѠјзи* се досѣлило *јѠш*, *дабѠме*, *йрѣ њѠјзи*; од *њѠјзи* *дѠбйла нѣшйѠ леѣо*. У акузативу једнине редовно је у

¹¹ П. Ивић, *нав. дело*, стр. 91.

¹² А. Пецо, Б. Милановић, *нав. дело*, стр. 311–312.

употреби енклитички облик *ју*: и да *ју* штѣтим, овâмо да *ју* унѣсемо, вѡлим прâвду ако *ју* йма, он и ако *ју* довѣзе. У грађи има потврда и употребе облика акузатива у функцији датива (нѣће да *ју* брâнимо). Доследно су бележене дативске и акузативне енклитике *ни*, *не* у множини: и нѣће овѣ друге да *ни* дѡђу, на дѣцу лѣчке *ни* дâла држâва; за вâдила *не*.

3. Из морфосинтаксе глагола занимљиви су очекивани примери употребе енклитике: сѣнко, *ће йдѣијеш сѡк?*, *ћеш йдеш?* и сл.

На основу изложеног може се констатовати да је говор ове информаторке у мањој мери начет процесом балканизације.¹³ У поређењу са ранијим налазима ресавског говора, приметно је да у деклинационом систему нема битнијих одступања у говору старијег информатора, док млађи саговорник употребљава више стандардизованих форми. Због тога би ваљало поновна истраживања освежити социолингвистичким приступом.

Дијалекатѣски ѣнексѣ

(*Ајде йрво, реци како ѣи је име и йрезиме?*) И1: Драгѡслава Милосâвљевић. (*Где си рођена?*) И1: У Плâжâне сам рѡђена. И тѹ сам се и ўдала, у Плâжане. Плâжâне, нѣсам тѣла да мâнем. Свѣ ми бѣло лѣпо. Лѣпо смо се слâжали. Он радиѡ његѡв пѡсо, ја-сам мѡј. Прâвили смо кѹћице нâма. Тѹ, купиѣи смо зѣмљу, јено-на двѣ мѣсте, трѣ. Шкѡловали смо трѣ ћѣрке ... Свѣ се запослѣле, рâдиле и добѣле стâнове и у град, жѣвѣле. (*Које си годишѣе?*) И1: Двâјесто гѡдиште. (*Имаш ли дѣце?*) И1: Ймам унѹци, ймам тѹј двѣ ћѣрке. (*Да?*) И1: Ймам парâјка, унѹка зѣта. Ё, сâд ја, стâлно сам сâма. Штâ да рâдим? Мѹж отѣшо. Ўмро сирѡма, мѡго јѡш да жѣвѣ. Он је бѣо слѹжбеник. Бѣо пѣсар прѡво, пѡсле благâјник на рѹдник *Морâву*, и тâко. (*Па јел можеш сама?*) И1: Па скѹвам, скѹвам. Ймам јѣдну жѣну, тѹ долâзи, помâже ми. Мѡа та-ћѣрка ју плâћа. Нѣки пѹт скѹвам, нѣки пѹт ўзем из продâвнице. Йма у продâвницу свѣ, сâмо пâре. Ймам толѣчке пѣнзѣју, ймам. Мѹж ми бѣо слѹжбеник, нѣје рâдиѡ у јâму, радиѡ у канцелâрију и нѣма вѣлику пѣнзѣју. Али дѡбро је док дâју и тѡ помâло. Кѡ је радиѡ у јâму, ѡни имâју вѣћу, али и вѣћа мѹка бѣла. Йде под зѣмљу. (*Ајде ми сâд йричај ѣамо где си се ѣи родила. Кога си имала?*) И1: Мâјку, ѡца, брâћу. Трѣ брâта сам имâла.

¹³ Пецо и Милановић сматрају да је физиономија ресавске парадигме донекле могла остати очувана у условима масовних насељавања из источне и јужне Србије, будући да су се миграције вршиле у етапама, А. Пецо, Б. Милановић, *нав. дело*, стр. 344.

Детаљније о асимилацијама досељеника у корист бројчано мањих староседелачких породица в. и у П. Ивић, *О неким йроблемима истѡријске дијалектѡлогије*, Из српскохрватске дијалектѡлогије, Изабрани огледи III, Ниш, 1991, стр. 91.

Три, овај ... Две сестре. И ја-сам била трећа сестра и тако. (*А бабу и деду?*) И1: Бабу и деду нисам запамтила очевога оца и мајку, а мајкину оца и мајку сам запамтила јел они, они су пореклом Црногорци. И кад је некад било иселили се одотуд. Иселили и знаш. Они, де ће да и пребацие ту у тај крај. И онда није имало празно место да се то смести јер млого имало народ се изместио одотуд. А тамо од Плажана па тамо имало неко место празно, нико није живео тамо. Општина била ваља. И они то предвидели и онда то место одреде ту и преселе се они одотуд. (*А како се звало то место где су се преселили?*) И1: Чекај да ти причам. (*Причај, причај.*) И1: Овај, и ту се они преселе у то место. И сад, то-се тако прича, и причало се. Ја то нисам запамтила, нисам ни рођена. (*Да?*) И1: И онда како ће ка се они све преселили и почели да праве куће и шта ти ја знам, и како ће сад да назову то село. Ту де ће они јел млого ће се пресели народ, знаш. И пошто они пренели одотуд дато и за живот па пренели злато, и онда они како ће то да назову, они зову, назову Златово. И сад то село и дан дани се зове Златово. И сад ту има народ, има ... Изграђено, све то, фино, културно, паметно. Млого отишли у иностранство. И мајка ми је сад одотуд, баш. Она рођена у Златово, она рођена ту. Прѣ њојзи се доселило још. Дабоме, прѣ њојзи. И тако то, мој дѣта тај, по мајци отац, он је живео, у сто прву годину умро. Ја-сам била дошла ту за Милорада мјега и мја мајка ће д-йде тамо да га сарани и удари ту замѣли мѣга свѣкра да ме пусти д-йдем с њом у друштво. И тако. Јел није имали прѣ ти аутобуси, пешки смо ишли, преко брда, пешки. (*И колико је требало да се иуиује преко брда?*) И1: Па шта ја знам, како кој мѣже д-йде. Кој иде брже он стигне прѣ, кој ... ймаш, завйси. Йма нарѣд и стари и бѣлесни, свакојаки. И тако. (*А ти си значи запамтила тог деду и бабу?*) И1: Како да нисам запамтила. (*Јел причао другачије него ти?*) И1: Мало замѣће ал йсто, йсто. Нѣма, није други јѣзик.

(*Сад ми реци, како ти је кућа тамо где си се родила изгледала?*) И1: Кућа старинска била, чакмаре. Дабоме. Лѣпо било, онда било лѣпо. Прѣ другачије куће се правиле. (*Какве су се правиле?*) И1: Па правиле су се од блата, од прѣковци, па лѣпе пѣсле и тако то. Ка-сам ја стигла већ онѣ почела понѣка зидара у Плажана. Кој су били богати. Имали одакле они исѣчу циглу па испечу они праве даске. Слабйје биле, чакмаре се звале. Нису биле зидане. Цигла, пѣсле, пѣсле изашла цигла. (*Да?*) И1: Да. Ка-сам се ја удала, тад мѣжда имале то неки богаташи њи чѣтри, пѣт у Плажану и они почели да зидају куће од цигле. И онда сваки то пѣсле кој запазио да је то дѣбро, да је то одговара лѣпо, они пѣсле почели кој йма могућнос и рѣдом по јѣдан, по јѣдан правили зидаре. (*А шта је било горе?*) Црѣп био, ћеремйда. Црѣп био,

ћеремйда. Дабџме. Теремйда, пџсле изаџо црџп и тако. (*Јесџе имали огњиџиџа?*) И1: Имала сам џцак, како то... црепџља, сач. Сач од гвџџа мџсим направљено а црепџља од блата али печџна. Испџчено, као цџгла. И у њџ се пџкло лџба, млџго слџдак. Из Београџа долџзили тџ код мџје ћџрке, код викџндице да прџте како то ја печџм. А ја свџ намџсим онџ колачићи ... Колачићи и нарџдим у црепџљу, овџмо сач се грџје и џнда поклџпим и испџчџм. Ѓни џзимају па јџду. Не траже вџриво ни како него јџду сџво јџр слџтки. Да, и такџ. И лџпо бџло. И онџ лџпо бџло. Млџго нароџ живџо, онџ није имџло бџлесно. Свџ сџд на штџпџви џде. (*Коко је било соба?*) И1: За спџвање сџба имџла што се јџш шпџрет да се кџва. Е-пџсле смо мџ доџваџли. Направџмо да џма и шпџз за дрџва и пџшницу смо имџли да пџшимо мџсо и тако. (*Како изгледа џуџница?*) И1: Јџо, млџго лџпо. Закџљемо свџњу, ми-свџ испџшимо мџсо па пџсле скџпимо и печџмо, прџжимо и такџ. Лџпо бџло. (*А на чему сџје сџавали?*) И1: Па крџвет смо имџли и дрџвени и гвозџџени. Имџли и на онџ... па нарџдиш даске па стџвиш џсто спџваш. (*А чџме сџје се џокривали, јџл било јџргана?*) И1: Какџи јџргџни... Бџли овџј, ћџбићи није бџло, није бџли јџргџни, није бџли пџрјани јџстуци него слџмом се напџне јџстџци, слџмарице се ткџло то. Рџзбој сам имџла, ткџла сам. (*И џкала си?*) И1: Ткџла сам, него шта. Дџва ћџлима сам дџнела, клџшани. Дабџме, јџдан сам даџа унџке у Загрџб, таџ ми унџка живџи од најстарџје ћџрке. А јџдан остџо бџо тџ, но не знам кџм сам пџсле даџа њџма. Конџплџе смо сџјали, па обџремо прџво белџјке... па пџсле црнџјке. Црнџјке џмау сџме а белџјке неџају. Ал онџ прџ се обџру и потџпимо у Ресџву ... Пџсле трџлицу сам имџла па на трџлицу направџм тежџну. Гребџнаџо грџбени и шта ти ја знаџм. Грџбени кџпимо код мајсторџа, на радње. Прџдем, ткџли смо плџтно тежџно. Онџ није имџло, рџтно вреџа. Рџтна вреџена, неџмаш ништа да кџпиш него мџраш да изаткаш чџрапе, мџраш да исплетџш, неџа... (*Мџжеш да ми исџричџш како изгледају грџбени?*) И1: Па имџло то дџве сџрте грџбени, дџве сџрте. Неки се звџли јџрџчки а неки цџгански. Дабџме. Јџрџчки џни већџном као кудџљке прџ правџли. (*Јесџе имали сџоке?*) И1: Стџку смо имџли, кџј џма близо неку парцџлу тџ близу кџће. Кџј неџа, џма веџлику, веџлико двџриште. Направџе за свџње, за џвце, за кџзе, за крџве, за кџњи. Свџње, џнда крџве, имџли и овџ мџшки телџћи. И свџ је то имџло. Ѓма кџј чувџо кџњи. Такџ ти то бџло. Бџло лџпо. Није имџла туберкулџза, није имџло ... Раџ није имџо, ни смо знаџли за то. Е сџд ... мџја мајка родџла дџсет детџта. Ѓто... шџст однеговала, чџтри отџшли, онџко. И бџло лџпо. Јџдан ми брџт отџшо у Јџлџвац на мирџз, таџмо се и зарџџо, таџмо и створџо и дџцу и свџ. Е сџд, млџђи отџшли у иностранство, зарџџили паџре, кџпили плаџцеве у Дџспотовац направџли кџће. Сџмо јџдан остџо у Јџловац. Брџт већ он

ми није жив, ни снаја. А један... а два брата ми били ту, у село. (*Шта сће ви деца радили?*) И1: Код мајке док сам била, радила сам све што мајка ради, она ме упути. И радим, чистимо, помажемо ју око ручка кад кџва, ако оћемо д-йдемо у њиву ми йдемо па она ни покаже како ће да радимо. Ако оћемо д-йдемо да жњемо жито она йсто покаже. Срп и жњемо жито, мёћемо рёдом на руковаље и пёсле заћемо и повёжемо. Мушкари углавном везивали снопови и онё стоји маёло у њиву, пёсле кёла, натоваримо и на вршачу тёрамо да се ... А прво врли смо сас кравема. (*Јеси и тио зайамтила?*) И1: Јёсам. Мёј отац, мёј отац врё. Дабёме. Мёћемо све намёћемо онај клас једно у друго. Нарёдимо и направимо круг. Онда наведёмо краве, оне газе, газе, газе, газе онё. Онда ми ўзнемо мётке па пёсле још га домлатимо. И такё кад ветар ми га овёјемо, нёсимо на воденицу самёљемо. Није имало мљинови, воденица. Йшла сам са оцем у воденицу мйсим. Йдемо тамо да чёкамо рёд, да самёљемо, а пёсле ту се носило. Пёсле мљинови се створйли, мљинови све ... Кўпе се онй камењи за окрётаня...

(*Шта сће обично јели?*) И1: Па кўвамо пасуљ, кромпир, кўпус главйцу извядимо из каце, паприку. Имало шта се јёде. Није то имало да кўпиш. Мй сядимо, ми нёгујемо, ми тёпимо. Па кйселимо кўпус. А ако ћемо брже да ни стйгне ми искрйжемо у лонац и налијемо млаком водом, посёлимо и он се брже укйсели и мй кўвамо, кад ћемо одма да спрёмамо. А за зйму каца, дрвёна. Па нарећујемо, ништа ју не дйрамо само се очйсти и опёре и нарёдимо и помало посёлимо, па опет нарёдимо и помало ... И стоји два дана у прёсолац, пёсле трећи дан налијемо, покрйјемо, претйснемо. Паприку йсто такё, кйселу. Није имало да се бари, у тё време није се барйло. И жйвёли по сто гёдина. Мёј дёда, та покёјни Црногорца он у стё прву ўмро. Мајка и она нё знам кёлко бёше гёдине. И такё, бйло лёпо.

(*А које сће йразнике йошйовали, йосйили?*) И1: Постйли смо Вёлики пёс, па за Бёжић пёстимо, па за Ћскрс већ тё је бйо Вёлики пёс. Па слава кад је ... пёсна ми не да мрсимо, пёсно спрёмамо. (*Која ти је слава?*) И1: Мёне слава? Светй Никёла, код оца ми бйо светй Јёван. Овде био пёсан светй Никёла, ова стари а млади, он је у мрсно али мёж се дёси да нёки пўт бёде у среду или пётак. Мёне није отац и маћи нйсу дали ни у један празник да радимо. Ни у један празник. Ни недељом, ма не уопште. А и нйсмо мрсйли. А мёј отац био направиво колийбу ту на више сёла па кад нёки пўт изаћем гёре да ноћим ја по стёке и он дође на конак а среда мёжда ил пётак и ај шта ћемо за вечёру, а правимо качмак. Већйном нйсмо имали шпёрет код онёг. А ја кажем ја сам данас постйла, имала сам качмак а сад мёрам да направимо за вечёру. А шта ћемо уз тём качамакем да јёдемо? Па каже ја нё знам дал д-ўзнемо сйра

мало, па реко среда или петка било, не знам шта је. Не, не ... Неће да мрсимо, каже.

(*Е, а сад ми реци како си се удала?*) И1: Он волео да се удам у неку богату кућу ал ја нисам волела момка. И онда они каже неће да ју бранимо, она њојну срећу има. Ми све овд да ју дамо што имамо ако она неће да чува и да ради, она ће све д-упропасти, овако кад она ту воли и он воли њу нећ иде и много ми лепо и било. Код мојега оца дошли, вечерали и ја сам с њима дошла и то је била моја удаја. Е после кад смо правили свадбу ја то не знам. Лепо ни било, слажали смо се лепо. Ја нисам имала свекрву, свекра сам имала и два дјевера. Они били оделени и свекар ми био с нама. Било лепо, слажали смо се. Имала сам те три ћерке ... (*Како су те испрашили родитељи, јесу ли ти дали нешто кад си се удала?*) И1: Дали ми парцелу. Мене и још две сестре сам имала. Свема трима по једну парцелицу дао отац. Дао ми отац парцелицу једну и тако и овама двома сестрама и оно остало браћама. Нисмо ми теле да ... Како отац каже, тако и мајка. Нисмо ми отимале. А што имале смо наше одело то смо узели. Имала сам гардеробу за играчке, за овако недељама. Имам празници кад су, знаш како. Онда сам ћилими ткала, губери неки, јастуци. Пре били ови јастучићи ткани, јастуци. То смо имали. Имали сам овце па сам ткала ћилими ... Углавном било је лепо да ти кажем право, сад ... Радјили смо поштено, живели смо лепо и шта да ти кажем. Децу смо имали, слушале не. (*А ишта си радила кад си се удала?*) И1: Пољопривреду сам радјила а мјуж ми радјо у канцеларију. Онда у оно време се звало ћата. Ћата била. А имало човека, ту се запослио а тај човек завршио факултет. Неки Павле, из Роћевца. Родом. И онда није имало да нађе ближе посо него ту, у Плажане. И он ту... А треба му још један дечко као да му помаже. И они кога ће, они узму мога мјужа и он уз њега као да је био на факултет. Она му све показиво и он све попримио и до краја мој мјуж радјо у канцеларију.

И2: Бабо, видео сам те јутрос, сабајле за леба. Видо сам носиш кофић и залеваш. И1: Моје године дочекај... И2: Дај Боже. И1: И још пет одозгор те частим. И2: Може. И1: Те частим. И2: Немо бабо. Много ће буде. И1: Није много. Много кад се бије. Само – здравље да те служи. Од рада вајда, од седња штета. Ја немам школе ал имама мало знање ми остало од паметнога народа. А ја ишла сам на течај код Ратка покјонога, на течај. И2: Не знам ја њега. И1: Па не знаш, ти-си млад дечко. Отидем код њега, он каже Драгослава немо да ми манеш, ће ми разбијеш цео течај а колко научиш. Ја ти оцне ће ти дам како ти одговарају а ти само да ми долазиш немо да ми разбијаш течај и неће ове друге да ни дођу. Ја сама сас децу и завршавам кућу, нема стаклићи на прозори, нису ударени, а ја примим на децу лечке ни дала држава,

ја чувам, савијем, чувам па купим стакло јел нема стакло да се нађе. А прѳзѳри отвѳрени там на ону сѳбу, сѳмо ова прѳзѳри удѳрено стакло. Онѳ дѳђу маѳке па целу нѳћ лѳпају по сѳбе, ја сирѳта стра ме ... Па прѳшо, ниси ти запѳмтио ... Е, ниси запѳмтио Ўроша, ѳн био секретѳр у ѳпштину па пѳсле исѳлили ѳпштину у Милеву кѳћу, тѳ на ону стѳру а ѳн пѳђе на пѳсо а нѳки смо кѳмови. Кад дѳшо де мѳја капија ѳно изѳшла маѳка там на прѳзор јел нема стакло, ушла нѳћу, тувѳрила по сѳбе, нема стѳари, нема ништа, није завршено. А ѳн виѳо тѳ маѳку де изѳшла на прѳзор па ме зѳвне, прѳтио чѳвѳка на капију. Каже ѳјде зѳвѳ те секретѳр у ѳпштину каже да нѳшто йма да те пита. Отйдем ја тамо, били смо нѳки кѳмови. Дѳбар дѳн, дѳбар дѳн. Штѳ кѳме ви реко ѳћете од мѳне? Каже, јел ти немаш стакло на овѳ прѳзор од бунѳра? Реко па није имѳо Миѳорад пѳре, нисмо имѳали, пѳсле ѳн отйшо у ѳрмију и тѳ реко такѳ ѳстѳло. Сѳд па реко нема стакло нигде да се нађе. Каже, кѳмо йма стакло код Гвѳздѳновићи, ѳни држали рѳдњу. Код Гвѳздѳновиће йма каже, ја ћу да кажем да ти чуву јѳдну тѳблу да онѳ затѳвриш јел не мѳже дѳца да ти се плѳше нѳћу од тѳ маѳка. Дѳбро кѳме ако мѳже такѳ. Мѳло врѳме дѳшо чѳвек, јѳвља ми каже д-йдеш да узеш реко ти Рѳдѳсав д-йдеш да узеш тѳблу стакло. Бѳже мйли, ја отйдне ... Ја-ти ону тѳблу узем, ја йдем ѳна се навйје тамо, ја с корѳкнем ѳна се навйје овѳмо, да се онѳ да пѳдне, свѳ да ми посѳчѳ нѳге и да ју штѳтим. Како-сам йшла а покѳјни Йѳва пѳзио на капију, ја-сам му рѳкла ди ћу д-йдем а рѳдња му била баш до пѳта. Није ни била врѳта, ѳграда удѳрена испред врѳте. Рѳдња, идѳ нѳрод слѳбѳдно, нѳће д-уѳѳзи у ѳвлију. И ѳн ме виѳе д-йдем а ја полѳко овѳко поглѳднем дѳ ѳн глѳда. ѳн учйни овѳко, крѳсти се кѳко ја ону тѳблу нѳсим. Јѳ полѳко, па полѳко, па полѳко па код ѳѳга. ѳн, полѳко Драгѳслава. Не смѳ ништа да ми каже. Полѳко, полѳко ѳн отвѳри капију, ја ућо ѳн полѳко сѳд стоји мйрно а ја ћу са овѳ стрѳнѳ а ти се полѳко измйчи па увѳти тамо с краја тѳблу а ја ћу овѳмо да ју унѳсемо, каже, у рѳдњу. И такѳ и урѳдимо. И ѳн тѳ посѳче и удѳри стакло. Ё, мѳј Мйле, намѳчила сам се мѳка ... Јел знѳш? И виѳиш дѳкле сам дѳшла? А чѳвек у ѳрмију. Дѳѳјес и пѳт мѳсеци био, само јѳданпѳт на ѳсуство дѳшо јел га заплѳнили у канцѳларију. ѳн само нѳ знам био десѳтину дѳнѳ на ѳбуку. ѳдма га бѳцили на ѳбуку И2: Па био пйсмен. И1: Био пйсмен а није имѳали лѳди пйсмѳни, рѳтно врѳме било па није имѳло кѳј тѳ да вѳди ѳдма у канцѳларију. Кад пѳсле прѳшло тѳ свѳ, тѳ тѳге, тѳ добйјем ја пйсмо мѳј мѳж па оѳоѳко пйсмо напйсѳо. Па слйку, од шѳвалѳрке, у пйсмо. Каже, овѳ ми нѳјбоѳа пријатѳљица. Да ми није ѳна била, каже, не би овѳј пѳсо добйѳ. Јѳо мѳјко мѳја, јѳо. А мѳј покѳјни овѳј, мѳј покѳјни ѳтац штѳ ће ти тѳ, бѳци каже. Нѳћу реко да бѳцим. И2: А лѳпа била? И1: Кѳ лѳтка. А није га штѳтила но га помѳжѳла. И

онда шта ћу ја да водим бoрбу? Нећу. Нећу да водим бoрбу. Ја сам од њoјзи добила нешто лeпо мoжда и овo и мoј мyж нек је жив. Нек је жив Миле па нек йма пeт. И2: Њoј да кaжеш тo [жени]. А не стaлно мeни. И1: Чeк, чeк... Ја тебe причам. Ја од њeга Миле, да ти ја кaжем кo детeту и кo Бoже ме опрoсти сину, ја од њeга нисам имaла лoшу рeч. Ни-сам га ја штa критиковала. Љyди рaде у јaму па кад дoђе не мoж д-йде по aвлйју. А мoј чoвек има гoспoчки пoсо и гoспoдин. Јел знaш Пaвла из Рoђeвца? Забoравио тй? Знaо си тo, забoравио. Он га извyкo, он имaо фaкултeт и ту га запoслио у Плaжану у кaнцeлaрију, нйје имaо кoј да рaди. А овa из шкoлe и идe у шкoлу и отидне код њeга, примa њeгoвo знaње, а он завршиo фaкултeт и код њeга завршиo фaкултeт. Ал нйје се крйло, сад ти нeће кaже ни дoбар дaн. И бйло ми дoбро, сад ми је дoбро, сaмa кo слeпaц. Вијем се уз овoгa, уз онoгa да прeгoвoрим нeку рeч. Ја сам стaрa, с мoном нeће нйкo. Ја волим свaким да бyдe дoбро и лeпо. Нйшта ти нeмa бoље од свeтoгa мйрa. Твoје чyвaј, тyђе нeмo. Ако не мoж да га нарaниш нeмo да га дйрaш. Штo реко мoј Мйлoрaд, лaкo ћу да нарaним онoгa сйтoгa нo нарaни онoгa глaдногa. Дoшo Мйлијa кyрјaк штo га вйчу... кад Мйлoрaд yмрo, а он тy смo га мeтнули у сoбу. Онo пyнa сoбa нaрoдa а он дoшo и чyјем ја да је нeки мyшки глaс. Уђем ја тaмo унyтрa, он стaо уз њeгoвy глaву пa кaо из књйгe кад читa. Јел oни имaли тa пoзajминa кaсa а он сирoмa бйo, имaо дeцу. Лeбa нeмa, врeмe рaтa лeбa нeмa, нeмa с лeбa. Он отидне, yзмe тo мaлo плaту кoлкo yзне, тo се потрoши. И отидне, дoшлa чeкoви зa плaту, дoшли спйскoви, он ... А нeки рoђaци oни, одoтуд рeкe ... Мйлoрaд и Мйлијa ... Дaбoмe, пa нe знaш ти. Ти-си дeтe јoш бйo. И овaј ... а овa мy рeкo, бурaзeр јeси дoшo дa овaј... Дoшлe, кaжe, пaрe. Кaжe, јeдaн дyг ти нисам плaтиo. Дoбро, ћe ми плaтиш. Тo стoјй тaмo у књйгу зaбeлeжeнo. Ћe плaтиш ... Мa ја тo нe мoгу мa овo, онo. Нeкa, нeкa. И штa Мйлијa, штa си ... Пa дoбро, ја сам тeо тo дa плaтим ал пoс ... Кaкo ми тй кaжe кaжеш. Ёвo тeбe пaрe, нeмo дeцa дa ти глaдни. Ёвo ти пaрe, нeмo ... Плaтa бйлa, aкoнтaцијa, нe знaм штa. Ёвo ти пaрe, кyпи дeцaмa лeбa. Кa-ти бyдe дрyгa тyрa ти ћe дa дaш. Ако нeмaш oбa, oбe тyрe дa дaш ти ћe дa дaш јeднy, oну ћeш пoслe нa трeћy плaту. Тaкo причa у њeгoвy глaву кo жeнa нeкa, кад кyкa. Цeо, цeо, цeлo oнa нaрoд сe зaплaкo. И2: Дoбро бaбo, кад си ти дoшлa тy oнй сy кoлкo, трй брaтa бйли? И1: Дaбoмe. Трй брaтa и свeкaр. Рaшкo одeљeн a Мйлoјe нйје. Мйлe бйo дyгo с нaмa пa пoслe сe ... Пa Мйлoјa брe, кaкви Мйлoјa ... Пoслe мoј Мйлoрaд нaлeгo дa кyпи кaрмoникy. И кyпйo кaрмoникy, и свйрaо пa мy тa кaрмoникa ... Пoслe изaђoшe дaлaпe. Одaклe дa кyпимo? Сирoтйњa. А овa мoј дe гoд мрднe, дe гoд oдe он бйo нa тo мeстo знaш и дe гoд чyје нeку нoвy пe-смy и штa ти ја знaм oдмa yстa мy покaжe. С устймa ... Уз кoлo мy тaкo

покаже. Он ра̑дио по̑сле, пога̑ђао сва̑дбе, кад узео дал̑пу, кармонйку. Девер ми. То мла̑ђи девер. Шта ћемо сад да ра̑димо, па̑ре не̑мамо? Каже Милорад, да про̑дамо ймамо једну парцелу у по̑ток. И сад та̑ парцела стоји. Па про̑дајте, про̑дајте, ја̑ кажем, не̑ка купи кармонйку и го̑тво. И не̑ће нйкој да купи. Кој ће купи? А мој покoјни Милорад, па ту брȇ бйо спoсoбан чoвек. Ја̑ ћу ти па̑ре обезбeдим. Немȏ да зафр̑кнеш свйра̑ње, да пр̑тиш и да̑ље. И да̑ље да пр̑тиш д-йдеш код овй гла̑вни да ти показују у ко̑ла. Ко̑је ко̑ло на̑учи да ти покаже и пȇсму. Те̑рало то̑ Миле, те̑рало, те̑рало, те̑рало. Свуда и сва̑дбе и по̑во̑јнице. Мој му бра̑т напра̑ви та̑мо по се̑дам, oсам сва̑дба, свйра...

И2: А кад ра̑т бйо ба̑бо? И1: Ё̑, ја̑ то̑ па̑мтим. Бо̑же то-смо... бйло ле̑ба смо де̑лили ле̑ба за̑јмимо, ше̑ћер, зе̑јтин... Та-ба̑ба, ов̑а Ст̑аница, баба-Жйка, баба-То̑на кај ћерку ме волeли. Ја̑ да ти кажем, сад из̑ашло на̑опако вре̑ме. И кажем ти кад до̑шло вре̑ме да се те̑ па̑ре вр̑ате ... ов̑а чoвек зар̑адио, се̑дне с Милорадем и отйдне и да̑ду мо̑јем бра̑ту. Йшло то̑, йшло Миле, йшло. То-йма дуг̑ачке прйче али ја̑ не̑што и во̑лим да прйчам а не̑што и не во̑лим. Али то̑ ми је, мйслим не из̑води се, то̑ је све та̑чно. Кад до̑шло вре̑ме ... сре̑дило се то̑, свȇ се сре̑дило, oни сад та̑мо оженйо се, прȇшо та̑мо, млйн, овȏ, онȏ, свȇ то ле̑по. Е ће да у̑зне oн Душ̑анка навйја ће д-у̑зне Србу да препйше Србȇ, да препйше Србȇ има̑ње. Мо̑ја ћерка Милeва се раздр̑ала а што да да̑ Србȇ, а шта̑ смо му ми? Милeво, шта̑ ће ти? Тй ни твоȇ не̑ће да ра̑диш. И зав̑аде се. А мй смо бйли, један па̑рче ле̑ба де̑лили. И нйје бйло ло̑ше. Ни не̑му, ни нйма нйје бйло ло̑ше ни мȇни. И етȇ ти, да ме из̑винеш, зав̑адила не. Зав̑адила не сйнко. Али да ти кажем онȏ што је та̑чно, ја-во̑лим не̑ку пр̑вду ако ју не̑ге йма. И то̑ се фйно ... То̑лико та̑ј мој бра̑т поштoваo то̑га Милоја, то̑лико та̑ј Милоја волeо то̑га мо̑јега бра̑та и не̑го̑ву де̑цу али oви ... Јел вйдиш тй до̑кле до̑ђе? Нйшта бо̑ље од свȇтога мйра ... Ја-сам сад остарeла, нйсам за нйшта. Не мо̑ж да ме у̑бију, ва̑лда гре̑та. Па ка̑ко то̑ ба̑ш мȇн да па̑дне кад нйсам нйког уврeдила, нйсам нйког опл̑ачкала, нйсам нйким напра̑вила... Ко̑м не мо̑гу да га помoгнем, ко̑ме не мо̑гу ја-га не дйрам. Не̑к се м̑чи ка̑ко мо̑же и ка̑ко зна̑. Ал не врȇди ... И шта̑ да ти кажем, прйче дуг̑ачке, ф̑ла̑ ти ка си до̑шо.

И1: Сйнко, ће по̑пијеш не̑што? Ћеш со̑к? Ту̑ смо на̑ши што ка̑жу и онȏ на̑јпрȇчи. Oни с куму̑ју мо̑јема та̑мо. Йшли једно̑ ко̑ друго на сла̑ву. Та̑ па̑метан на̑род брȇ. Кад до̑ђу са сла̑ву одoтуд од кума пр̑ти п̑ну ко̑рпу за јȇло, де̑ца ми да скупимо онȏ увече ма̑ти мȇте на стȏ, мй са̑мо кр̑камо. Па кад на̑ша сла̑ва, ма̑терина та̑мо она̑ нйма такȏ пр̑ти. Цȇнйло се, поштoва̑ло се. То ст̑ари на̑ши.

Dragana Radovanović

FINDINGS BASED ON FIELDNOTES FROM THE RESAVA REGION
(comment on transcript)

S u m m a r y

The paper provides the transcript of the recordings made in the Resava village of Plažane. Taking into account the balkanization of the Kosovo-Resava speeches and earlier dialectological findings from the Resava region, the paper presents some phonetic, morphological and morphosyntactic observations.